

nefr-: nefrotomia, nefropatia, nefrolitic, nefrologia.

Nefront: Aquest mot apareix diverses vegades en la construcció *bestiars nefronts* en docs. de *Cb. Rialb 1605*: «possideo domum foganeam --- in loco de Torre [de Llessui] --- et pro censo facio --- quatre diners y decima de tots los *bestiars nefronts* polls y casseis (=formatges)» (59r), un altre cop en 59v; com que una fórmula semblant en llatí hi figura algunes vegades amb la forma *nefrontibus*, *nefront* sembla ser una còpia més o menys mecànica d'un terme baix-llatí; cf. llatí clàssic *nefrens, -dis* 'porcell'.

Negable, negació, V. negar I Negada, negadis, negadiu, negadivol, V. negar II Negador, negament, V. negar I Negament, V. negar II Negat, V. negar I

NEGAR, I, 'declarar que no és (allò que algú afirma)', 'declarar-se no culpable', 'no concedir (allò que es demana), refusar', del llatí NEGARE id. □ 1.ª doc.: S. XIII (doc. de 1243-1250; 1 Lulll etc.).

D'ús general en totes les èpoques i comú a totes les llengües romàniques de l'Occident. En construcció del reflexiu *negar-se a* amb el sentit de 'refusar de (fer una cosa)', sembla ser de data relativament recent.² En la llengua antiga *negar* es va emprar a més amb el significat de 'tenir amagat, amagar' com en el següent pasatge d'un text legal de 1284: «tot Juseu que prest sobre pe<n>yora, sia tengut d'amostrar de qui l'a ahuda (=haguda), e que no la *nech*, e si o fasia que'n sia punit així co si la avia panada (=robada)» (Alart, *RLR* iv, 360). Aquest sentit, ben explicable com a una extensió de 'negar (l'existència d'una cosa)', es va donar també en portuguès antic,³ i és un bon testimoni que la forma *nec* de l'expressió antiga *tenir nec* 'tenir ocult, amagar' (oc. ant. *tener nec* id.) té a veure més aviat amb el verb *negar* que amb el llatí *nequus* 'inútil' (variant vulgar de *NEQUAM*) com han dit alguns filòlegs,⁴ i per tant s'ha d'incloure aquí. Notem també que en portuguès antic es deia *aver de nego* de «o objecto que, tendo que pagar direitos, era escondido, não manifestado».⁵ Una sèrie d'altres dades confirmen el parentiu de *nec* amb *negar* i aclareixen endemés com s'hauria format d'aquest verb.

L'expressió *tenir nec* (escrit també *neg*) i *negar* s'usen en els *Costi Tort*, com a sinònims en el sentit de 'tenir ocult' amb un matís de 'guardar de perill': «Lo senyor del leyn és tengut --- de guardar e de salvar lo mercader --- e de *tenir-lo neg* contra corsaris e contra tots hòmens que mal li volguessen fer --- Deu fer jurar los mariners y els nauers --- que ab eyl van, de guardar e de salvar e de defendre los mariners (lapsus per *mercaders*) e els pelegrins, ab totes lurs coses --- e de celar e de *negar* a tots lurs enemics ne qui mal los vulla fer» (ed. Oliver, p. 453). El mateix ordenament es repeteix en el *Consolat*, però amb la diferència que *negar* s'ha reemplaçat per *tenir nec*: «Lo senyor de la nau és tengut de salvar e de guardar als mercaders e als pelegrins e a tota persona que vaja en la sua nau --- e de ajudar contra tots hòmens, de son poder, e *tenir-*

los *nech* contra corsaris e contra totes persones qui mal los volguessen fer. Encara és tengut lo senyor de la nau de *tenir nec* tota lur roba e lur haver, e de salvar e de guardar axí com dessús és dit» (cap. LXI, ed. Moliné, p. 41b).⁶ En el *Llibre de Set Savis* (ms. del S. XIV), l'autor empra *tenir negat* com a sinònim de *tenir nec* en un mateix pasatge, donant a entendre que hom considerava *nec* amb el mateix valor que *negat*: «Senyors, si a vós plau, / sapiats que no y marim mal, / --- / e no us volem *negat tener*, / que del tot vos direm lo ver; / car si us o *teniem nech*, / aparria que 'b conseyll nostre fos fet» (vv. 2833-2842); un altre exemple de *tenir negat* 'amagar' en v. 2767. Notem que *tener nec* era també corrent en occità antic. Heus ací un exemple d'un text oficial: «Item establissen que, si nulh breuteir --- vezen vendre car --- qui no fos bona --- que sien tengut --- de dizer als juratz de la --- vila ---. E si tant era que los deit breuteis --- ag *tengossen neg* als juratz --- [e] los juratz pode[n] aprohar que degun --- ag agossen saubut --- e no ag auren reportat als juratz[z] ---» (PSW vi, 376), i un altre exemple d'un text poètic: «Car qui son ver *te nec* / La on dire-l deura, / O a senhor, si l'a, / Tot aissi-l panaria» (ib., pp. 375-76).

L'ús de *nec* sense concordança amb l'objecte en els exemples catalans (*tenir-los nech*, *tenir la roba nech*), ens assenyalà que aquest mot no era, en el seu origen, un adjectiu amb un femení *nega* com ho fa suposar l'article d'AlcM, però que podia passar a ser-ho, com ho mostra l'exemple de 1440 que cita el mateix diccionari d'un document d'Igualada: «Alguns singulars --- com lo sometent se moch --- se amagaren en lurs cases, e ja sie demanats, se *tenien nechs*». D'altra banda, la documentació de *nec* en occità antic en una sèrie de fórmules legals, com siguin, *responer a nec* o *a confes*, *responer per nec* o *per confes*, *gatge* (declaració) *de nec* o *de confes*, i *i aver nec* 'haver-hi negació',⁷ ens prova que *nec* o *neg* fou originàriament la declaració que feia l'acusat davant el jutge per a *negar* un clam o acusació; es tractava, doncs, de la forma verbal antiga *neg* 'nego', 1.ª pers. de l'indic. pres. de *negar*, com ho havia sospitat Carolina Michaëlis respecte del portuguès *nego* de l'esmentat *aver de nego* 'article amagat' i de la conjunció *nego* (var. *nega*) «senão» (vegeu n. 5). De fet, en els texts hispànics jurídics hi ha construccions paral·leles a les occitanes citades a base de *niego*, forma de la 1.ª persona. En els Furs d'Aragó figura amb freqüència *venir de niego* 'negar l'allegació en un judici', i s'hi troba també *respuesta feita de niego* (corresponent a l'oc. *responer de nec*) i *niego* com a substantiu en el sentit de 'negació';⁸ el poeta Gonzalo de Berceo va usar l'expressió *poner de niego* 'negar',⁹ i en els Furs de Salamanca *ser niego* (o *nego*) és 'ser negat un clam en el judici'.¹⁰ Segons C. Michaëlis *ser nego* també fou usat en els texts jurídics portuguesos (l. c.). Així, doncs, tot indica que el català i l'occità *tenir nec* fou format de la forma verbal *neg* 'nego', usat com a substantiu, paral·lelament a *responer de nec*, i *aver nec*, o als hispànics *venir de niego* etc.

L'estudi d'aquest mot va presentar dificultats als fi-